

Institut Provençana. Un centre de Formació Professional a l'Hospitalet

Francesc Bardella Pons
Professor de l'IES Provençana

ORÍGENS DEL CENTRE

Sorprèn pensar que la formació professional no es preveu dins de l'esquema general d'educació fins a la Llei general d'educació de l'any 1975. Fins aleshores, a l'Hospitalet, segona ciutat de Catalunya, només funcionaven, com a centres de formació professional, un centre adscrit al Ministeri de Treball (l'actual Institut Llobregat, abans anomenat Sanz Orrio) i diverses escoles religioses.

La formació professional en aquells anys s'impartia també a les empreses, i va ser així com l'any 1975, a partir d'una col·laboració entre l'Ajuntament i l'empresa Vanguard, va començar una nova escola amb 110 alumnes, 8 professors i un conserge. La meitat del professorat provenia de l'empresa Vanguard i les classes (d'electrònica i administratiu) es feien de rellogats en un pis de l'escola d'EGB Calvo Sotelo del carrer Martí Codolar, del barri de Santa Eulàlia. Podeu imaginar que no hi havia ni tallers, ni màquines d'escriure ni cap mena de material.

Ja el curs 1976-1977, l'escola es va traslladar a una antiga escola d'EGB gairebé ruïnosa del carrer 26 de gener. Van augmentar el nombre de professors, les especialitats ofertes i els alumnes (que van arribar fins a uns 400).

Després de temps reivindicant una escola digna, el MEC (Ministeri d'Educació i Ciència) es va comprometre que, per al curs 1977-1978, estarien finalitzades dues escoles de formació professional i aquest va ser l'origen dels instituts Provençana i Pedraforca.

Però la precarietat no s'havia acabat. A començament de setembre, el professorat es va trobar amb un edifici nou... sense taules, cadires, aigua, llum, gas, telèfon, ni calefacció; sense contractes per al professorat i personal no docent cedit per l'Ajuntament. Amb molta bona voluntat es va poder començar a finals de novembre i el professorat no va cobrar fins al gener.

LA FORMACIÓ PROFESSIONAL, ELS PRIMERS ANYS

Els inicis varen ser molt difícils, també molt estimulants, qualsevol cosa només es podia aconseguir amb reivindicacions, manifestacions, molta bona voluntat i un esperit de lluita d'un professorat majoritàriament jove que creia (i aleshores gairebé tothom ho creia) que es podia canviar el món. Assemblees maratonianes de professorat i tancades d'alumnes eren habituals i només així es podia anar avançant. Eren temps en què tot estava per fer i tot era possible.

Dintre del centre i en els seus inicis, hi va haver un període que va marcar molt el professorat que el va viure i que és molt significatiu de l'ambient de l'època, és l'època de la "borsa comú". Era un moment on tot es decidia per assemblea, on el grau d'implicació del professorat era molt elevat i, fins i tot, els diners que es cobraven es posaven en una borsa comú i es repartien igualitàriament, perquè tothom s'integrava en la gestió del centre.

MÉS DE 1.000 ALUMNES

La formació professional als anys 80 estava regulada per la Llei general d'educació. L'alumnat cursava l'EGB (educació general bàsica) fins als 14 anys i, posteriorment, podia optar per la formació professional, el batxillerat o intentar incorporar-se al món del treball. El fet que per incorporar-se a la formació professional no calgués tenir l'EGB aprovada va fer que el nivell acadèmic de l'alumnat que la cursava fos força baix i que, molt sovint, es veiés l'FP com una opció de segona.

També cal dir que el nivell socioeconòmic del nostre alumnat, en aquells anys, era majoritàriament mitjà-baix i que molts alumnes veien en els estudis una forma d'aconseguir un estatus millor al dels seus pares, i això els motivava molt.

La formació professional estava estructurada en dues etapes. La formació professional de primer grau durava dos anys (14-16) i concentrava, en grups gairebé sempre de 40, aquest alumnat, que amb notables excepcions era normalment una mica inquiet i, en molts de casos, no havia aconseguit aprovar l'EGB.

La formació professional de segon grau durava tres anys més (16-19). L'alumnat que la cursava tenia més clar que es formava per incorporar-se en millors condicions al món laboral, els grups eren més reduïts i, en general, es pot dir que, després de cinc anys, l'alumnat sortia bastant ben preparat. Per no parlar del vincle que s'establí entre l'alumnat, el professorat i el centre després d'aquell període.

Per qüestions d'espai en el centre, el segon grau, aquí i en la majoria de centres, es cursava moltes vegades a les tardes, mentre que els primers graus, més petits, es cursaven al matí. En totes dues etapes coexistien les matèries comunes, que donaven una formació no específica i integral a l'alumnat, com les llengües, idiomes, mate-

Celestino Corbacho, alcalde, visita l'Institut amb motiu del 25è aniversari del centre

màtiques i socials; les matèries teòriques específiques de cada especialitat i les matèries de contingut més pràctic desenvolupades en tallers, laboratoris o similars.

En el centre s'impartien tres especialitats de formació professional: administratiu, delineació i química. Amb diferent proporció d'alumnat, però en conjunt i durant força anys, vàrem arribar a tenir més de 1.000 alumnes matriculats.

Un moment important en la consolidació del centre, va ser l'obtenció del primer premi CIRIT el curs escolar 1982-1983 per un treball sobre l'extracció del beta carotè. En anys posteriors seguirien d'altres premis, i la participació de l'alumnat del centre en premis diversos organitzats per la Generalitat o per l'Ajuntament ha estat des d'aquell moment una constant.

També a finals dels 80 es va començar a regular l'estada voluntària de l'alumnat dels darrers anys en empreses. Cal dir que el centre va ser un dels pioners en la realització d'aquestes pràctiques i que el nostre alumnat era molt receptiu, perquè comportava currículum per a l'alumne i, en molts casos, era una via d'entrada al món laboral.

L'ARRIBADA DE LA LOGSE

Amb l'aprovació de la LOGSE l'any 1990, es va modificar substancialment el sistema educatiu i això comportà canvis importants en tots els centres i també en l'Institut Provençana.

Representants de l'escola en el moment de rebre el premi que va atorgar la Generalitat. El premi el va lliurar l'aleshores president de la Generalitat, Jordi Pujol

L'ensenyament es va fer obligatori fins als 16 anys. En tots els centres de secundària es cursa l'ensenyament secundari obligatori (ESO) des dels 12 fins als 16 anys. Posteriorment, l'alumnat que supera l'etapa pot triar entre cursar un cicle formatiu de grau mitjà (formació professional) d'un o dos anys o un batxillerat (de 2 anys), després del qual pot optar de nou entre la Universitat o els cicles formatius de grau superior (formació professional de nou).

Els cicles formatius estan organitzats en crèdits de caràcter molt professionalitzador. Les matèries comunes en els cicles formatius no existeixen. L'estada de l'alumnat d'FP al centre s'escurça, doncs, considerablement. Per contra, l'estada pràctica en una empresa és una matèria obligatòria, mentre que només era una oportunitat desitjable en l'antiga FP, i això acostava més la formació professional a la realitat del món del treball.

L'arribada de l'ESO al centre, a mitjans dels 90, era esperada amb certes reserves, però també amb la il·lusió de tenir un alumnat divers, i no només aquells que no volien o no podien fer batxillerat. La realitat va ser una mica més decebedora, la forta competència i el prestigi que tenien els centres de BUP de tota la vida, afegit a dificultats en la infraestructura del centre (bàsicament falta de patis en condicions per a alumnat de dotze anys), va fer que l'alumnat matricula't a l'ESO fos poc el primer any i que el Departament d'Ensenyament decidís no oferir aquests estudis l'any següent. Això va comportar, posteriorment, la desaparició del batxillerat i, emotivament, per al professorat del centre un moment dolorós per la marxa de molt professorat de les matèries comunes. No només era la marxa de professorat amb 20 anys d'antiguitat al centre, sinó que també la seva aportació era molt enriquidora, tant per a l'alumnat com per al professorat que va conviure amb ells.

A partir d'aquests moments, l'Institut Provençana es va convertir en un centre (petit) on s'impartien exclusivament cicles formatius de les famílies d'administració (CFGM de **gestió administrativa**, CFGS **d'administració i finances**), edificació i obra civil (CFGS de **desenvolupament de projectes de construcció** i CFGS de **desenvolupament de projectes urbanístics i operacions topogràfiques**) i química (CFGM de laboratori i CFGS **d'anàlisi i control/ laboratori d'anàlisi i control**).

UN NOU CREIXEMENT DEL CENTRE

Al voltant de l'any 2000, dues famílies professionals més s'incorporen al centre, la nova família de comerç (entesa com a família professional diferenciada de la família professional d'administratiu) i la família professional d'informàtica (de nova creació i que no existia en l'antiga FP). Altres famílies professionals com edificació i obra civil també han augmentat la seva oferta educativa, de vegades amb col·laboracions amb institucions externes com l'Institut Gaudí de la Construcció. Concretament, des de l'any 2000 s'han implantat en el centre els cicles formatius de **comerç, explotació de sistemes informàtics/sistemes microinformàtics i xarxes i obres de construcció (grau mitjà) i de gestió comercial i màrqueting, comerç internacional, desenvolupament d'aplicacions informàtiques, administració de sistemes informàtics i realització i plans d'obra** (grau superior)

Tot això ha estat possible gràcies al treball del professorat del centre i a la confiança que en nosaltres ha dipositat el Departament d'Educació. Dos fets, entre altres, creiem que han pogut propiciar aquesta confiança:

Diversos alumnes del centre han continuat rebent premis CIRIT, i també premis als projectes empresarials presentats en el concurs de l'Hospitalet de Joves emprenedors. L'any 2002, va ser l'IES Provençana el que va rebre el premi CIRIT per fomentar l'esperit científic entre el seu alumnat, essent el primer centre de l'Hospitalet a rebre aquest premi.

També el centre s'ha volgut dotar d'un sistema de gestió basat en la norma internacional ISO 9001, que especifica els requisits que ha de complir una organització per assegurar una bona gestió de qualitat. La certificació del compliment de la norma va tenir lloc l'any 2006, i de forma periòdica es va renovant.

LA CIUTAT CANVIA. L'INSTITUT TAMBÉ

El centre, avui en dia, compta amb uns 700 alumnes matriculats. L'ús de les noves tecnologies s'ha anat incorporant progressivament al centre i comptem amb unes quinze aules d'informàtica, a més de projectors a totes les aules. Anem incorporant equipament als laboratoris i estem incorporant experiències d'empresa simulada en els cicles d'administratiu. L'alumnat i el professorat poden comunicar-se i lliurar-se material

Alumnes fent pràctiques d'operacions tipogràfiques

o exercicis per via informàtica en el que es coneix com entorn Moodle. Entre el professorat perdura part dels que varen engagar tot aquest projecte, també alguns s'han jubilat, un altre professorat s'ha anat incorporant en els darrers quinze, deu o tres anys, combinant sempre l'esperit d'innovació amb la defensa d'una certa identitat.

El nostre alumnat procedeix de la ciutat de l'Hospitalet i reflecteix bastant fidelment els canvis que ha experimentat la societat en aquesta ciutat. El nivell socioeconòmic del nostre alumnat (alguns d'ells, fills dels que varen estudiar als anys 80; alguns bons records deuríem deixar) és un altre, o si més no és més divers. També una part del nostre alumnat són immigrants, com ho són una part dels ciutadans d'aquesta ciutat. Per últim, en alguns cicles formatius comptem amb alumnat procedent de la ciutat de Barcelona, del Baix Llobregat i, en alguns casos, de diversos llocs de Catalunya i, fins i tot, de fora (Illes Balears).

Un altre dels canvis més importants de la nostra societat és la globalització, amb el que això representa de possibilitat de viatjar i d'ús de l'anglès com a llengua vehicular. El nostre centre ha participat i participa en projectes d'intercanvi d'alumnes en pràctiques (abans projecte Leonardo, ara Erasmus), en els quals alguns dels nostres alumnes fan una part de la seva formació en centres de treball en empreses d'altres països de la Unió Europea.

Caldria esmentar també que els cicles formatius de grau superior estan considerats, avui en dia, ensenyament superior i es preveuen convalidacions amb estudis universitaris (i a l'inrevés). Professorat del centre ha participat en les comissions mixtes amb professorat de la Universitat per tractar d'establir les convalidacions entre matèries en

tots dos tipus d'estudis. Una part significativa del nostre alumnat continua estudis universitaris, amb un grau de maduresa major que el que té l'alumnat de batxillerat, amb un coneixement del món empresarial i amb un títol professional (també, és veritat, amb dos anys més).

EN PROCÉS DE CANVI CONTINU

La nova llei d'educació (LOE) comporta nous canvis en els cicles formatius, als quals el professorat haurà de fer un esforç, de nou, per adaptar-se. Al mateix temps, la formació professional que s'impartirà i ja s'imparteix en els centres vol abastar tots els àmbits, tant de formació ocupacional com contínua. En aquests moments, la formació semipresencial, on l'alumnat que treballa assisteix a algunes sessions a l'aula mentre d'altres les realitza a casa seva i lliura exercicis via Internet al professorat és ja una realitat. També el programa Qualifica't permet a les persones amb experiència laboral que aquesta li sigui reconeguda en el centre i poder acabar de completar només la part de formació que li manca per adquirir la competència professional que desitgi.

Cada vegada més, l'alumnat es matricularà de mòduls solts i assistirà segons les seves necessitats a unes matèries o altres. Tot això, sempre orientat en la direcció d'acostar l'ensenyament que s'imparteix en els centres de formació professional a les necessitats reals del món del treball. Tot apunta que, en el futur, els centres de formació professional seran un espai compartit per als estudiants que vulguin incorporar-se al món del treball i els treballadors que busquin, en els centres d'FP, completar i millorar la pròpia formació en el seu àmbit de treball.

La situació actual de crisi que viu el país i les possibles previsions de sortida fan pensar que les baixes qualificacions professionals tendiran a constituir l'atur estructural. En aquest sentit, la formació constitueix una magnífica eina per a la competitivitat de la nostra economia i la formació professional ha de saber donar resposta en la part que li correspon.

L'Institut Provençana vol contribuir, en la mesura de les seves possibilitats, a aquests objectius de futur. Durant més de trenta anys, l'esforç dels seus professionals, l'ajuda dels diferents sectors de l'Administració i dels pares i mares i les aportacions dels alumnes han fet possible avançar fins on estem. Encarem el futur amb la confiança en la nostra trajectòria.